

За підтримки:



Німецько-український проект співпраці в галузі органічного виробництва



Інформаційна підтримка журнвл "ORGANIC UA"



**ЗБІРНИК ТЕЗ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ОРГАНІЧНЕ
АГРОВИРОБНИЦТВО:
ОСВІТА І НАУКА»**



**ФЕДЕРАЦІЯ ОРГАНІЧНОГО
РУХУ УКРАЇНИ**

**BOOK OF ABSTRACTS
OF ALL-UKRAINIAN
SCIENTIFIC AND
PRACTICAL
CONFERENCE**

**«ORGANIC AGRO
PRODUCTION:
EDUCATION
AND SCIENCE»**



м. Київ
1 листопада 2018 року

Kyiv
November 1, 2018

УДК 631.147(082)

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
ДУ «НМЦ «Агроосвіта» (протокол від 01.10.2018 №6)

Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної
конференції «Органічне агровиробництво: освіта і наука».
1 листопада 2018 року, ДУ НМЦ «Агроосвіта», Київ. – Київ :
«Агроосвіта», 2018. – 237 с.

За точність і зміст матеріалів, достовірність і розкриття проблеми
відповідальність несуть автори публікацій

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Ищенко Т.Д., канд. пед. наук, професор

Милованов Є.В., канд. екон. наук

Хоменко М.П., канд. пед. наук

Малинка Л.В., канд. с.-г. наук

Дудус Т.В., канд. пед. наук

Коняшин А.В., магістр державного управління

Адреса оргкомітету: ДУ «Науково-методичний центр «Агроосвіта»,
03131, м. Київ, вул. Смілянська, 11 т/ф: (044) 242-35-68

e-mail: nmc.agroosvsta@ukr.net

НАПРЯМИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

- впровадження органічних технологій у виробництво задля збереження навколишнього природного середовища;
- роль органічного виробництва у формуванні продовольчої безпеки;
- органічні технології виробництва рослинництва і тваринництва;
- розвиток територіальних громад завдяки невеликим фермерським та сімейним господарствам;
- формування системи органічного виробництва для виробників сільськогосподарської продукції з використанням наукового і виробничого досвіду;
- поширення досвіду та інформації щодо ролі органічних технологій в аграрному виробництві;
- роль освіти у підготовці фахівців з органічного виробництва

За підтримки

Німецько-український проект співпраці в галузі органічного виробництва

Компанія «БТУ-Центр»

Міжнародна група лабораторій Eurofins

Торгова марка Пан Еко

Інформаційна підтримка – журнал «ORGANIC.UA»



Тетяна Іщенко
Директор
ДУ «НМЦ
«Агроосвіта»

Органічний сектор усе швидше розвивається не лише на міжнародній арені загалом, але й у нашій державі, яка за останні роки стала вагомим гравцем на органічній мапі світу! За даними Федерації органічного руху України, лише за останні десять років кількість виробників органічної продукції зростає в Україні майже вчетверо. При цьому площа сільськогосподарських угідь, на яких у нашій країні ведеться органічне агровиробництво відповідно до міжнародних стандартів, за цей самий період зростає до позначки 420000 га. За ці 10 років значно зріс не лише експорт органічної продукції з України, але й збільшився вітчизняний внутрішній ринок споживання органічних продуктів. Є всі підстави очікувати, що згодом цей показник перетне рівень 30,0 млн євро.

Органічне сільське господарство істотно сприяє вирішенню глобальних екологічних та соціальних проблем і досягненню основних цілей сталого розвитку на всіх континентах планети.

Вандана Шіва, сучасна індійська громадська активістка та природоохорончиця, нещодавно мудро заявила: «Органік — це не «річ»; це не продукт. Це філософія: напрям мислення і шлях життя, який ґрунтується на чіткому усвідомленні того, що все у цьому світі взаємозв'язано і все перебуває у певних взаєминах з усім іншим».

Найважливішими завданнями у процесі розвитку органічних концепцій в Україні вважаємо:

- 1) виробництво здорових, безпечних і доступних харчів та напоїв у достатній кількості;*
- 2) зменшення забруднення і викидів парникових газів у процесі виробництва харчових продуктів, торгівлі ними та їхнього споживання;*
- 3) створення харчових ланцюгів на основі відновної енергії та повторного використання поживних речовин;*
- 4) захист ґрунтів, води, повітря, біорізноманіття й ландшафту;*
- 5) урахування чинних і майбутніх етичних принципів, харчових звичок, стилів життя й потреб споживачів.*

Досягнути вищезгаданого можна завдяки просвітницькій роботі, інформованості та популяризації серед населення та товаровиробників щодо специфіки органічного агровиробництва, поширення вітчизняного та світового досвіду ведення органічного виробництва. Особливо важливою є ця робота серед студентства, під час визначення змісту навчання за спеціальностями, що забезпечують аграрний сектор, органічне сільське виробництво має бути пріоритетним.



**Євген
Мілованов**
Голова Правління
Федерації органіч-
ного руху України

УДК 595.14:631.147

ЯНЧУК В.І., канд. с-г. наук

Вінницький національний аграрний університет

yavin1966@i.ua

БЕЗВІДХОДНЕ ВИРОЩУВАННЯ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ З ЕФЕКТОМ ПОЛІПШЕННЯ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТУ В УМОВАХ ДРІБНОГО ТА СЕРЕДНЬОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність дослідження. Сучасний світ все тісніше і тісніше пересікається з одного боку з проблемою екологічно чистого (органічного) харчування, з іншого – збереження родючості ґрунтів та за можливості їх поліпшення. Не є секретом, що руйнування родючого шару ґрунту відбувається досить швидко, а ось для відновлення 1,0 % гумусу необхідно до 100 років. Велика увага в цьому напрямі приділяється світовою науковою спільнотою, і одним із шляхів є культивування кільчастих черв'яків, тобто практично різних видів дощового черв'яка. Майже понад 100 років у світі культивують цей напрям сільськогосподарського виробництва, опубліковано багато результатів досліджень, функціонують сотні ферми з культивування вермикультури і вирощування за їх допомогою органічної продукції і, звичайно, обґрунтування економічної доцільності та ефективності [1, 2, 3, 4]. І це тільки невелика частина вітчизняних науковців, які доводять об'єктивну доцільність широкого впровадження в аграрне виробництво вермикультури. Проте в Україні цей досвід не досить популярний, на нашу думку, через відсутність, в першу чергу, державної зацікавленості і підтримки, а, по-друге, для великотоварного виробництва він нині не принесе значного економічного ефекту, а ось для приватного сектору, дрібного та середнього сільськогосподарського товаровиробника, особливо власника, а не орендаря землі, який думає про майбутню родючість своєї землі, це дійсно реальний вихід з економічним ефектом.

Виклад основного матеріалу. Дрібні та середні виробники сільськогосподарської продукції, особливо ті, що спеціалізуються з вирощування екологічно чистої продукції овочів, лікарських рослин, тощо, і яка, по-перше, вимагає практично повної відсутності безпосереднього використання мінеральних добрив, а, по-друге, має значну кількість відходів – решток рослин, стебел і т. д., змушені вкладати значні кошти на дозволені біодобрива та добавки, і вирішувати проблему з утилізацією решток.

З аналогічними проблемами довелося пересіктися і нашому невеликому підприємству, яке займається вирощуванням на площі 3,0 га овочів за екологічно «чистими» технологіями та квітів на вигонку та насіння, і все це умовах невеликих площ вимагає використання ущільнюючих

посівів, а отже, і значного навантаження на ґрунт, адже практично увесь вегетаційний період щось росте. Крім того, після томатів, баклажанів, цукрової кукурудзи, гарбузів, а особливо квітів залишається багато решток.

Проблему допомогли вирішити самі звичайні кільчасті черв'яки. У 2015 році було закладено перший контейнер (4x2x1,8 м) для решток і заселено у липні партію (2500–2700 особин) червоного каліфорнійського черв'яка. Великого ефекту у перший рік не було, але масу доклали в три етапи, останній раз – перед настанням стійких заморозків, готуючи поле під зимівлю.

У 2016 році у червні, зробивши ревізію контейнера, звернули увагу на неактивну пристінкову частину, приблизно по 20–30 см практично з усіх боків. Оскільки стінки були з оцинкованої бляхи, очевидно відбувалося пересушування біомаси влітку і промерзання взимку, вирішено було зробити термозахист – другий зовнішній шар через 15 см, і засипати звичайним піском. Пісок легко пропускає вологу, не нагрівається, і зимою, не акумулюючи вологу, незначно розширюється, що не руйнує стінки.

Протягом вегетаційного періоду практично постійно докладали зелену масу, оскільки вона зникала практично на очах, всі інші вимоги щодо зволоження, затінення застосовували згідно із загальноприйнятими рекомендаціями.

Восени були приємно здивовані. Знявши верхній «робочий» шар решток, який був практично «живим» від кільчастих помічників, отримали біля трьох кубічних метрів чудового біогумусу. Знятий активний шар заклали на місце вибраного біогумусу, а зверху – знову осінні решки.

Для зменшення кислотності та насичення біогумусу активним фосфором протягом вегетаційного періоду до решток додавали в три етапи суперфосфат (з розрахунку, щоб на осінь виходило приблизно 2,5–3,0 кг фізичної ваги на 1 м³ та практично всі види органічних відходів, в тому числі попелу твердопаливного котла (тільки з дерева та деревовідходів).

Досить великі рештки такі, як стебла кукурудзи, томатів, квітів та інші необхідно подрібнювати на частки не більше 5 см, ми для цього використовуємо звичайну січкарню-корморізку. Звичайно, переробити повністю за сезон такі рештки черв'як не в змозі, але ті залишки практично не заважають.

Вносимо біогумус всередині жовтня поверхнево з по наступною слідуючою заробкою в ґрунт фрезую, без використання оранки з перевертанням пласта.

Нині переконалися, що вермикюльтура досить не вибаглива до умов утримання, легко перезимовує, а за дотриманні елементарних рекомендацій дає значний екологічний та економічний ефект.

Висновки. В умовах дефіциту екологічно чистих (органічних) продуктів харчування, лікарських рослин тощо, а також з метою стійкого

поліпшення якості ґрунтів та підвищення вмісту гумусу не заперечним і сьогодні єдиним найдешевшим шляхом є використання кільчастих черв'яків.

Література

1. Надточій П. П., Вольвач Ф. В., Гермашенко В. Г. Екологія ґрунту та його забруднення. Київ : Аграрна наука, 1997. 286 с.
2. Агроекологія : навч. посіб. / О. Ф. Смаглій, А. Т. Кардашов, П. В. Литвак [та ін.]. Київ : Вища освіта, 2006. 671 с.
3. Сонько С. П. Агроєкосистема як екологічна ніша людини. Ч. 1. Агрономія : зб. наук. праць Уманського ДАУ. Умань, 2009. Вип. 71. С. 188–199.
4. Чемерис В. А., Душка В. І., Максим В. Л. Економічна ефективність та інвестиційна привабливість виробництва продукції вермикультури в Україні // Наук. вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького, 2017. Т 19, № 81. С. 107–113.

УДК 635:21.581.143.6

НЕМЕРИЦЬКА Л.В., канд. біол. наук, доцент;

ЗАЛЕВСЬКИЙ Р.А., канд. с.-г. наук;

БЕЗВЕРХА Л.М., канд. с.-г. наук;

Житомирський агротехнічний коледж

ЖУРАВСЬКА І.А., канд. с.-г. наук, старший викладач

Житомирський національний агроєкологічний університет

innazhuravskal@gmail.com

ВПЛИВ СУХОЇ ФУЗАРІОЗНОЇ ГНИЛІ НА РЕЗИСТЕНТНІСТЬ СОРТІВ КАРТОПЛІ

Однією з найбільш шкідливих і поширених хвороб бульб картоплі за зберігання врожаю є суха фузаріозна гниль. Видовий склад роду *Fusarium*, який бере участь у патогенезі даної хвороби, різноманітний та нестабільний і залежить, переважно, від метеорологічних, ґрунтово-кліматичних умов та резистентності сортів. Сильно уражуються фузаріозом насінневі бульби, що призводить до втрат картоплі у наступних репродукціях від 4,5–15 % до 37 %. Зараження насінневої картоплі збудниками хвороби роду *Fusarium* викликає зниження енергії проростання на 8–26 %, а польової схожості – на 22–53 %.

Суху гниль картоплі викликають переважно види *F. sambucinum* Fckl., *F. solani* (Mart.) Sacc., *F. oxysporum* (Schl.) Snyder et Hans., *F. avenaceum* (Fr.) Sacc. тощо. Їх шкідливий вплив на рослину-господаря проявляється у погіршенні товарних і насінневих якостей бульб, зниженні схожості та

<i>РОЖКО В.М., ПОЖИДАЄВА Е.О.</i> Основний обробіток ґрунту в сівозміні та урожайність ячменю ярого	173
<i>КОСТЮК В.К., ВОЛОЩУК О.В., CZERNAWSKA-PIATKOWSKA E., PASICKA E.</i> Особливості будови пір'я свійського індика	175
<i>СОЛОМОН А.М.</i> Вплив кліматичних умов на мікроорганізми	177
<i>ЯНЧУК В.І.</i> Безвідходне вирощування органічної продукції з ефектом поліпшення родючості ґрунту в умовах дрібного та середнього сільськогосподарського підприємства	181
<i>НЕМЕРИЦЬКА Л.В., ЗАЛЕВСЬКИЙ Р.А., БЕЗВЕРХА Л.М., ЖУРАВСЬКА І.А.</i> Вплив сухої фузаріозної гнилі на резистентність сортів картоплі	183
<i>ГУЦАЛЕНКО О.О., ГОНЧАРУК І.В.</i> Особливості міжнародних розрахунків та валютних операцій органічних операторів України	185
<i>БОГАТКО Н.М., САХНЮК Н.І., БУКАЛОВА Н.В., ЛЯСОТА В.П., БОГАТКО Л.М., ЗАБАРНА І.В.</i> Гігієнічні вимоги до отримання органічного меду із пасік України	188
<i>БОГАТКО Н.М., БУКАЛОВА Н.В., БОГАТКО Л.М., МЕЛЬНИК А.Ю., ДУДУС Т.В., БОГАТКО Д.Л.</i> Вимоги законодавства щодо виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції	191
<i>БОГАТКО Н.М.</i> Ідентифікація видової належності м'яса забійних тварин за розробленими експресними методами	193
<i>МОРОЗ С.Ю., ДОЛЯ М.М.</i> Обґрунтування особливостей органічної технології вирощування соняшнику в Лісостепу України	195
<i>БУСОЛ Л.В., ЦИВІРКО І.Л., ГОЛОВКО Н.П., ЯЦЕНКО І.В., КИРИЧЕНКО В.М.</i> Вимоги до харчових добавок дозволених для використання для виробництва органічних продуктів	198
<i>ЗАВІРЮХА П.Д., КОСИЛОВИЧ Г.О., ГОЛЯЧУК Ю.С., НЕЖИВИЙ З.П.</i> Підготовка фахівців-технологів з виробництва екобезпечної продукції – настійна вимога часу	201
<i>СЕРБЕНЮК В.О., ТАРАСЕНКО О.А.</i> Способи ефективного використання осушуваних ґрунтів за органічного землеробства	204
<i>ТРОФІМОВА Г.В.</i> Екологічні та споживчі переваги органічного вівчарства	207

ПАНЮРА Я.Й., РИБАК С.Б., БОРУЦЬКА Ю.З. Використання мінеральних, органічних і зелених добрив (сидератів) у контексті сучасного розвитку агросфери	210
GUSZCZENKO Aleksandra, CZERNIAWSKA-PIĄTKOWSKA Ewa, BIEL Wioletta, SZEWCZYK Anna, KOSTIUK Volodymir The limousine breed	214
BIEL Wioletta, CZERNIAWSKA-PIĄTKOWSKA Ewa, KOSTIUK Volodymir, PSZCZOŁA Katarzyna, ŻURAWOWICZ Karolina, GUSZCZENKO Aleksandra Assessment of the chemical composition of guar (<i>Cyamopsis tetragonoloba</i> l.) meal as an alternative to gmo soybean meal	216
GRZEGRZÓŁKA B., GRUSZCZYŃSKA J., ŚWIDEREK W.P., CZERNIAWSKA-PIĄTKOWSKA E., RIBIKAUSKIENĖ D., KOSTIUK V. Organic farming development in two neighboring countries – Poland and Lithuania	218
GRZEGRZÓŁKA B., GRUSZCZYŃSKA J., ŚWIDEREK W.P., CZERNIAWSKA - PIĄTKOWSKA E., KOSTIUK V. Native cattle breeds in organic farming on the example of Poland	220
MARTYNA GATKOWSKA Satellite based (pre-)system for assessment of lost in agricultural production due to negative overwintering	222
CZERNIAWSKA-PIĄTKOWSKA Ewa, KOWALEWSKA-ŁUCZAK Inga, GUSZCZENKO Aleksandra, KOSTIUK Volodymir Analysis of selected parameters of breeding of dairy cows taking into account the PPARGC1A / HaeIII polymorphism	230
PIĄTKOWSKA Hanna, CZERNICKA Marta, KOSTIUK Volodymir Photovoltaics way for the electrical independence of dairy farms	231